

Riaditeľstvo SNM v Bratislave, 1961 – 2001

Slovenské národné múzeum (SNM) bolo vytvorené zákonom SNR č. 109/1961 Zb. o múzeách a galériách z 28. septembra 1961. Konštituovala sa tak celoslovenská kultúrna organizácia, ktorá sa stala vedeckovýskumným a metodicko-konzultačným centrom slovenského múzejníctva so sídlom v Bratislave a s tromi odbormi – etnografickým, prírodovedným a historickým. SNM realizovalo nové koncepcie svojej činnosti a vytváralo expozície s dôrazom najmä na obdobie novších dejín v zmysle ideológie robotníckeho a komunistického hnutia.

SNM začalo vydávať vlastné periodikum s názvom *Zborník Slovenského národného múzea*. Vychádzal v troch sériách – Etnografia, História a Prírodné vedy. V roku 1961 sa stal Kabinet múzejnej a vlastivednej práce (od roku 1954 ho vydával Zväz slovenských múzeí a v rokoch 1979 – 1988 Ústredná správa múzeí a galérií) vydavateľom bulletinu *Múzeum, študijný a informačný materiál*. SNM počas svojho pôsobenia prechádzalo viacerými organizačnými zmenami. Spomenieme len tie prelomové, napríklad činnosť SNM významnou mierou poznamenalo získanie priestorov v obnovenom Bratislavskom hrade v roku 1965, kde umiestnili pracovne, depozitáre a laboratóriá pre pracovníkov a historické, hudobné a archeologické zbierky. V 60. rokoch boli postupne pripravované jednotlivé časti historickej expozície, v roku 1965 sa začalo aj s budovaním fondu hudobnej kultúry Slovenska v samostatnom špecializovanom hudobnom oddelení. SNM zaviedlo od roku 1968 vydávanie *Správ o činnosti slovenských múzeí* tlačou.

O rok neskôr (1969) zanikli odbory a podľa povahy zbierok sa múzeum rozčlenilo na ústavy: Prírodovedný, Historický a Archeologický ústav. Ďalej existoval Muzeologický kabinet v Bratislave a Etnografický ústav v Martine.

V súlade s novou organizačnou štruktúrou sa stalo v roku 1971 elokovaným pracoviskom Historického ústavu novokonštituované Múzeum SNR v Myjave. Bolo pod priamym riadením riaditeľa SNM a riaditeľ Historického ústavu ho usmerňoval len metodicky. V 70. rokoch 20. storočia boli sprístupnené postupne prvé expozície na Bratislavskom hrade.

Rozhodnutím MK SSR od 1. júna 1979 sa SNM zlúčilo s Múzeom Červený Kameň (delimitácia sa uskutočnila k 1. januáru 1980). V roku 1979 začalo SNM využívať aj renesančný kaštieľ v Dolnej Krupej, kde otvorili dlhodobú výstavu Osobnosti európskej hudby a Slovensko.

Osemdesiate roky v SNM začali reінstaláciou expozície Slovensko v socialistickom Československu a v rámci expozičného využitia priestorov Bratislavského hradu bolo slávnostné otvorenie Klenotnice dávnej minulosti Slovenska (1988).

Okrem množstva úspešných výstavných a iných akcií, vychádzali zborníky vo všetkých troch sekciách (prírodné vedy, archeológia a etnografia), publikácie v edícii Fontes, Annotationes zoologicae et botanicae, Vlastivedný časopis, sprievodcovia po jednotlivých druhoch zbierok, katalógy, skladačky k výstavám a pod. Odborní pracovníci sa podieľali na mnohých vedeckovýskumných úlohách, či už rezortných, ústavných alebo čiastkových.

SNM riadilo ústavy: Prírodovedný ústav, Archeologický ústav, Historický ústav, Etnografický ústav a špecializované múzeá: Múzeum slovenských národných rád v Myjave, Hrad Červený Kameň a Múzeum vývoja spoločenského vedomia (1986 – 1990). V rámci SNM sa pripravovalo aj vytvorenie nového Múzea revolučného robotníckeho a komunistického hnutia, jeho zriadeniu zabránila politická situácia na prelome rokov 1989/1990.

V roku 1988 zanikla Ústredná správa múzeí a galérií a zriaďovateľom SNM sa od 1. januára 1989 stalo Ministerstvo kultúry. Jeho rozhodnutím SNM zrušilo ústavy a zriadilo špecializované múzeá: Archeologické múzeum, Historické múzeum, Prírodovedné múzeum, Národopisné múzeum Martin, Múzeum SNR v Myjave a od júna do riadiacej kompetencie pribudli Múzeum Bojnice, Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici, Lesnícke, drevárske a poľovnícke múzeum v Antole (dnes Sv. Anton).

Vývoj udalostí od novembra 1989 priniesol zásadné zmeny v štátnom, politickom aj hospodárskom živote krajiny v celom nasledujúcom období. Vplyv tzv. nežnej revolúcie sa odzrkadlil na zmenách vo vedení aj organizačnej štruktúre inštitúcie. Zaniklo Múzeum vývoja spoločenského vedomia, konštituovalo sa samostatné Hudobné múzeum (1991) a od SNM sa opäť odčlenili Múzeum v Antole, Banské múzeum v Banskej Štiavnici, Múzeum v Bojniciach a Múzeum Červený Kameň (1992). V roku 1992 boli pre potreby prezidentskej kancelárie na Bratislavskom hrade zrušené expozície Dejiny Slovenska, a to aj vrátane numizmatickej expozície. Toto obdobie je spojené s vytváraním prvých informačných databáz o múzejných pracovníkoch a činnosti slovenských múzeí, galérií, ich zbierkach a vybavením primeraným hardvérom a softvérom.

V roku 1993 bola dokončená obnova Kamperovej kúrie na Žižkovej ulici 12 pre Archeologické múzeum, ktoré tak získalo vlastné priestory na výstavné účely, ale aj pracovne a depozitáre. Ku kultúrnemu rozvoju inonárodných etník na našom území významnou mierou prispelo SNM nielen otvorením stálej Expozície židovskej kultúry na Slovensku v Bratislave,

Prešove a v Trnave (1994), ale aj konštituovaním oddelenia dejín a kultúry karpatských Nemcov v rámci SNM-Historického múzea (1994), ako aj zriadením samostatného špecializovaného Múzea židovskej kultúry (1994) a neskôr aj Múzea kultúry karpatských Nemcov (1996). Do priameho riadenia SNM boli opäť boli pričlenené Múzeum Červený Kameň, Múzeum Andreja Kmeťa v Martine (Turčianske múzeum Andreja Kmeťa v Martine) a od 1. júla aj Múzeum Bojnice a Múzeum Betliar.

Počas roka 1998 pôsobilo pri SNM Slovenské technické múzeum v Košiciach a tzv. košický poklad zlatých mincí z 15. – 17. storočia sa stal deponátom SNM-Historického múzea. V oblasti ochrany zbierok sa uskutočnila generálna inventarizácia zbierkových fondov, najväčší dôraz sa kládol na skvalitňovanie odborného spracovania a najmä na fotodokumentáciu zbierkových predmetov. V novej sídelnej budove na Žižkovej ulici 14 a vo svojej pobočke v Nitrianskom Pravne sprístupnilo svoje expozície aj Múzeum kultúry karpatských Nemcov. Ďalšie organizačné úpravy sa uskutočnili aj v súvislosti s dokumentáciou kultúr národnostných minorít v Martine, zriadené bolo Dokumentačné centrum českej kultúry na Slovensku (júl 1999) a v Bratislave Dokumentačné centrum chorvátskej kultúry v rámci SNM-Historického múzea v Bratislave. V roku 2001 zabezpečovalo SNM svoju činnosť prostredníctvom 12 špecializovaných múzeí a Národného múzejného centra. K minoritným pracoviskám pribudlo Dokumentačné centrum maďarskej kultúry (v rámci SNM-Historického múzea). V roku 2002 bolo v zmysle Koncepcie budovania múzejných dokumentačných centier minoritných kultúr v SR vytvorené Dokumentačné centrum rómskej kultúry 1. januára 2002 a jeho domovskou pôdou sa stalo SNM-EM v Martine. Rozhodnutím ministra kultúry prešli z Matice slovenskej všetky činnosti z oblastí muzeologickej, vedeckej, oblasti zbierok a vedeckých informácií Domu zahraničných Slovákov do pôsobnosti SNM. Ďalším rozhodnutím MK SR bola doplnená zriaďovacia listina SNM o Múzeum ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku, Spišské múzeum v Levoči a Múzeum bábkarských kultúr a hračiek, hrad Modrý Kameň. V júli 2002 sa z dokumentačného centra konštituovalo Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku.

Každý kalendárny rok priniesol určité zmeny či úpravy v organizačnej štruktúre SNM. K najvýraznejším patrili: zrušenie Národného múzejného centra, ktoré sa stalo 1. januára 2004 jedným z úsekov riaditeľstva SNM (úsek múzejných činností, neskôr odborných činností). S platnosťou od 1. apríla 2004 sa zlúčili martinské múzeá do jednotného celku s názvom SNM-Múzeá v Martine a vtedy boli v Martine z dokumentačných centier vytvorené Múzeum kultúry Rómov na Slovensku a Múzeum kultúry Čechov na Slovensku. Ich súčasťou sa stalo aj Múzeum Andreja Kmeťa.

Od 1 januára 2007 bolo po delimitácii rusínskej zložky z pôvodného Múzea ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku konštituované aj Múzeum rusínskej kultúry v Prešove. Pre rozsiahlu rekonštrukciu Bratislavského hradu sa v súčasnosti SNM-Historické múzeum a SNM-Hudobné múzeum presťahovali z hradného paláca do dočasných priestorov v severných hradbách hradného areálu. V súčasnosti SNM-Hudobné múzeum sídli v Kamperovej kúrii na Žižkovej 18.

Riaditeľstvo SNM je súčasťou fondu SNM, je jeho podfondom. Tvoria ho archívne dokumenty od vzniku SNM v roku 1961 do roku 2005. Fond SM obsahuje archívne dokumenty k vzniku a činnosti celého SNM, stanovy, štatúty, organizačné poriadky, delimitačné protokoly, zápisnice zo zasadnutí, korešpondenciu, správy o činnosti, rozborov hospodárenia, dokumenty z hlavných múzejných činností a dokumenty k nadobúdaniu zbierok, projektovú a technickú dokumentáciu k budovám SNM a pod. Archívny podfond Riaditeľstva SNM je uložený v Archíve SNM na Žižkovej 18 v Bratislave.

Príloha:

RIADITELIA Slovenského národného múzea v Bratislave a jeho predchodcov

ZEMEDELSKÉ MÚZEUM (1924 - 1940)

1. Ing. Miloš Jurkovič	asistent: 16. 12. 1926 správca: 3. 10. 1927 - 1940

SLOVENSKÉ MÚZEUM (1940 – 1961)

Ing. Miloš Jurkovič	hlavný správca: 1940 - 31. 12. 1948 riaditeľ: 1. 1. 1949 - 30. 11. 1955
2. PhDr. Ján Hanušin	1. 12. 1955 - 30. 10. 1957
3. Milan Rybecký, st.	1. 11. 1957 - 31. 9. 1960

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MÚZEUM (1961)

4. Ladislav Cselényi (SM, SNM)	1. 10. 1960 - 25. 2. 1965
5. PhDr. Štefan Mruškovič, CSc.	poverený vedením: 25. 2. 1965 - 15. 2. 1965
6. PhDr. Jozef Vlachovič, CSc.	16. 2. 1965 - 18. 1. 1977

7. PhDr. Alojz Habovštiak, DrSc. 1. 4. 1977 - 8. 1. 1990
žiadosť o odstúpenie: 13. 12. 1989
odvolanie: 8. 1. 1990
8. RNDr. Milan Thurzo, CSc. poverený vedením: 8. 1. 1990 - 31. 3. 1990
9. RNDr. Branislav Matoušek, CSc. 1. 4. 1990 - 31. 3. 1995
10. PhDr. Peter Maráky poverený vedením: 1. 4. 1995
menovaný: 1. 10. 1996
abdikoval k: 31. 3. 1998
11. Ing. arch. Ivan Móro, CSc. poverený vedením: 1. 4. 1998 - 10. 9. 1998
12. Prof. PhDr. Matúš Kučera, DrCs. riaditeľ: 10. 9. 1998 (MK SR)
16. 9. 1998 (SNM)
I. konkurz: 26. 8. 1998
II. konkurz: 18. 12. 1998
menovaný: 1. 1. 1999
odvolaný k: 15. 3. 2002
13. Mgr. Ján Papco poverený vedením: 15. 3. 2002 - 30. 9. 2002
14. PhDr. Peter Maráky konkurz: 11. 9. 2002
menovaný: 1. 10. 2002
odvolaný: 24. 8. 2009
15. Mgr. Branislav Rezník zastupovanie ako 1. námestník v plnom rozsahu
od 25. 8. do 31. 8. 2009
na dobu určitú na 6 mesiacov: od 1. 9. 2009
16. PaedDr. Rastislav Púdelka konkurz: 18. 1. 2010
menovaný: 1. 2. 2010

Viac pozri in:

Elena Machajdíkova: Sprievodca po Archíve Slovenského národného múzea, Bratislava 2008.

Dostupné v predajniach SNM v Bratislave na Vajanského nábr. č. 2 a Žižkovej ul. č. 16.